

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XL.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

*In princip.
cap. 25. in
Tom. 3.*

*Hier. ad pri-
mum caput
Ezech. ad
locum.*

*Et scintilla
quasi aspe-
ctus aëris
rudentis.
In tom. 5.*

*Responsio
secundum
alios.*

naturaliter. Quare naturaliter, & quare naturaliter dicitur? Quia talis fuit motus naturæ humanæ in prima conditione, in qua creati sine vitio sumus, quæ propriè natura dicitur. Fuit enim homo creatus in voluntate rectus. Vnde in lib. de fide ad Petrum scriptum est. Firmissime tenere primos homines bonos, & rectos esse creatos cum libero arbitrio, quo possent si vellent propria voluntate peccare: eosque non necessitate, sed propria voluntate peccasse. Recte ergo dicitur homo naturaliter velle bonum, quia in recta & bona voluntate conditus est. Superior enim scintilla rationis, quæ etiam (vt ait Hier.) in Chain nõ potuit extinguere, bonum semper vult, & malum semper odit. Alium autem dicunt motum esse quo mens relicta superiorum lege subiicit se peccatis, eisque oblectatur. Iste motus, vt aiunt, antequam adfit alicui, gratia dominatur & regnat in homine, alterumque deprimit motum: vterque tamen ex libero arbitrio est. Veniente autem gratia ille malus motus eliditur, & alter naturaliter bonus liberatur, & adiuuatur vt efficaciter bonum velit. Antè gratiã verò licet naturaliter homo velit bonum, non tamen absolute concedi oportet bonam habere voluntatem, sed potius malam. Alii autem dicunt vnã esse voluntatem, id est, vnũ motum, quo naturaliter vult homo bonum, & ex vitio vult homo malum, eoque delectatur: & in quantum vult bonum, naturaliter bonus est, in quantum malum vult, malus est.

AN EX FINE OMNES ACTVS PEN-
sari debeant, vt simpliciter boni vel mali dicantur.

DISTINCT. XL.

POST hæc de actibus adiciendum videtur: Vtrum & ipsi ex fine, sicut voluntas, pensari debeant boni vel mali. Licet enim secundum quosdam, omnes boni sint in quantum naturaliter sunt:

non

non tamen absolutè dicēdi sunt omnes boni, nec omnes remunerabiles: sed quidā simpliciter mali dicuntur, sicut & alii boni. Nam simpliciter ac verè sunt boni illi actus, qui bonam habent causam & intentionem, id est, qui voluntatem bonam committantur, & ad bonum finem tendunt: Mali verò simpliciter dici debēt, qui perversam habent causam & intentionem. Vnde Ambr. ait, affectus tuus operi tuo nomen imponit. Et Aug. super Ps 31. Nemo cōputet bona opera sua ante fidem. Ita enim videntur mihi esse vt magnę vires, & cursus celerimus præter viam: quia vbi ipsa fides non erat, bonum opus non erat. Bonum enim opus intētio facit, intentionem fides dirigit. Non valde attendas quid homo faciat, sed quid cum facit, attendat, quo lacertos optimę gubernationis dirigat. His testimoniis insinuari videtur, ex affectu & fine opera bona esse vel mala. Quib. consonat quod veritas in Euangelio ait. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Nomine arboris non natura humanę mentis, sed voluntas intelligitur: quę si mala fuerit, non bona, sed mala opera facit: si vero bona fuerit, bona non mala opera facit.

Vtrum omnia opera hominis ex affectu, & fine sint bona vel mala.

Sed quæritur. Vtrum omnia opera hominis ex affectu, & fine sint bona vel mala? Quibusdā ita videtur esse, qui dicūt omnes actus esse indifferentes, vt nec boni nec mali per se sint, sed ex intentione bona, bonus, & ex mala malus sit omnis actus. Secundū quos quilibet actus potest esse bon⁹ si bona intentione geratur. Aliis a. videtur, quod quidam actus in se mali sint ita, vt nō possint esse nisi peccata etiam si bonā habeant causam: & quidā in se boni ita, vt etsi malā habeant causam, non tamen boni esse desinant. Quod testimonio Aug. confirmant,

Ambr. lib. 13 offic. c. 30. ad princip. tom. 1. August. Tomo 8. prefatione ad illud Psal. 31. ante mediū. Matth. 7. 8.

*Aug. tract.
43. ad cap. 8.
19. an. in
princ. In To-
mo 9. tract.
9. super pri-
mam Ioan.
epistolam.
Aug. libr. I.
confess. in
12. ad princ.
tom. 1.*

mant, qui dicit bonum aliquando non benè fieri,
Quod enim quis inuitus vel necessitate facit non
bene facit: quia non bona facit intentione, vt ait
Aug. super Ioan. Seruilis, inquit, timor non est in
charitate: in quo quamuis credatur Deo, non ta-
men in Deum: & si bonum fiat, non tamen benè.
Nemo enim inuitus benefacit etiam si bonum est
quod facit, Ecce habes, quod aliquis nō benefacit
illud quod bonum. Facit ergo quod bonum est in-
tentione non bona. Ideo asserunt illi quædā opera
esse talia, quæ sic bona sunt, quod mala esse non
possunt, quocumque modo fiant, sicut è conuerso
quædam sic sunt mala, vt non possunt esse bona,
quacumque ex causa fiant. Alia autem esse opera
quæ ex fine vel causa bona sunt vel mala, & ad illa
referunt sanctorum testimonia: quibus ex affectu
vel intentione iudicium operum pensari dicunt,
Tripartitam edunt isti differentiam actuum.

*Aliter Aug. sentire videtur, qui dicit opera hominis esse bona
vel mala ex intentione & causa, præter quadam que
per se peccata sunt.*

*Cap. 7. ante
medium in
Tom. 4.*

Sed August. euidentissimè docet in libro contra
mèdaciū, omnes actus secundum intentionem,
& causam iudicandos bonos vel malos, præter
quosdā: qui ita sunt mali, vt nūquam possint esse
boni, etiam si bonam videantur habere causam.
Interest, inquit plurimū, qua causa, quo fine, qua
intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse pecca-
ta, nullo bonæ causæ obtentu, nullo quasi bono fi-
ne, nulla velut bona intentione facienda sunt. Ea
quippe opera hominum si causas habuerint bo-
nas vel malas, nunc sunt bona, nunc mala, quæ nō
sunt per se ipsa peccata, sicut victum præbere pau-
perib. bonum est, si fit causa misericordiæ cum re-
cta fide: & concubitus coniugalis quādo fit causa
generandi, si ea fide fiat, vt gignatur regenerandi.
Hæc rursus mala sunt, si malas habeāt causas: velut
si ia-

si iactantia causa pascitur pauper, aut lascivie causa cum uxore concumbitur, aut filii generentur non ut Deo, sed ut diabolo nutriantur. Cum vero opera ipsa per se peccata sunt, ut furta, stupra, blasphemie: quis dicat causis bonis esse facienda, vel peccata non esse: vel, quod est absurdus, iusta peccata esse? Quis dicat, Furemur diuitibus, ut habeamus quid demus pauperibus, aut falsa testimonia proferamus, non ut inde innocentes laedantur, sed potius saluentur? Duo. n. bona hic sunt, ut inops alatur & innocens non puniatur. Aut quis dicat aduiterium esse faciendum, ut per illam cum qua fit, homo de morte liberetur. Testamenta etiam vera cur non supprimimus, & falsa supponimus, ne hereditates habeant qui nihil boni agunt, sed hi potius qui indigentes adiuuant. Cur non fiant illa mala propter haec bona, si propter haec bona nec illa sunt mala? Cur non ab immundis meretricibus, quas dicat stupratores, rapiat diuitias vir bonus, ut indigentibus eas largiatur, cum malum sit, si pro bono fiat? Quis hoc dicat, nisi qui res humanas moresque conatur & leges subvertere? Quod enim facinus non dicatur recte fieri posse, nec impunè tantum, verum etiam gloriose, ut in eo non timeatur supplicium, sed speretur & praemium si semel confesserimus in malis actibus, non quid fiat, sed quare fiat esse querendum? ut quaecumque pro bonis fiunt causis, nec ipsa mala esse iudicentur. At iustitia merito punit eum qui dicit se subtraxisse superflua diuiti, ut preberet pauperi: & falsarium qui alienum corrumpit testamentum, ut is esset haeres, qui faceret eleemosynas largas, non ille qui nullas: & eum qui se fecisse adulterium ostendit, ut per illam cum qua fecit, hominem de morte liberaret. Sed dicet aliquis, ergo aequandus est fur quilibet fur qui voluntatem misericordiae furatur? quis hoc dixerit? Sed horum duorum non ideo quisquam est bonus

Ibidem con-
tinuè,

Ibid. paulò
inferius.

Lib. eod. c. 2.
in princ.

bonus, quia peior est vnus. Peior enim est qui concupiscendo, quam qui miserando furatur. Sed si furtum omne peccatum est, ab omni furto abstinendum est. Quis enim dicat esse peccandum, etiam si aliud sit grauius aliud leuius peccatum? Nunc autem querimus, quis actus peccatum sit, vel non: non, quid grauius sit, vel leuius. Intende Lector propositis verbis tota mentis consideratione, quae non inutilem habent exercitationem: & discas quis actus sit peccatum, qui se malam habeat causam: nec ille tantum, quia sunt nonnulli actus, qui & si bonam habeant causam, tamen peccata sunt, vt supra positum est. Ex quo consequi videtur, quia non semper ex fine iudicatur voluntas siue actio mala, sicut in illis quae per se peccata sunt. Illa enim cum quis gesserit pro aliqua bona causa, bonum videtur habere finem: nec ex fine voluntas est mala, nec ex voluntate actio fit mala, sed ex actione voluntas fit prava. In quibus aliqui ponunt actum Iudaeorum, qui crucifigendo Christum arbitrabantur se obsequium praestare Deo: quia bonum finem dicunt eos sibi posuisse, scilicet Dei obsequium: & tamen voluntatem eorum & actionem peruersam fore asserunt. De bonis autem nulla fit exceptio in praemissis verbis Aug. quin omnis voluntas bona ex fine sit bona: & ex fine & voluntate omnis actio bona est. Sed non omnis mala voluntas ex fine mala est, nec omnis mala actio ex fine & voluntate mala est: & omnis quae habet malam causam mala est, sed non omnis quae bonam causam habet bona est, ideoque cum ex affectu dicitur nomen imponi operi, in bonis operibus generaliter vera est haec regula, sed in malis excipiuntur illa quae per se mala sunt. Omnia ergo hominis opera secundum intentionem, & causam iudicantur bona vel mala, exceptis his quae per se mala sunt, id est, quae sine prauaricatione fieri nequeunt.

Quidam

*Inter ea quae
actus mali
sunt quidam
ponunt actum
Iudaeorum.*

Quidam dicunt predicta non posse fieri bono fine. D

Quæ tamen quidam contēdunt nunquam habere bonam causam. Qui enim aliena furatur ut pauperibus tribuat, non pro bono (vt aiunt) furatur. Non enim bonum est aliena pauperibus erogare. Qui n. de rapina sacrificium Deo offert, idem facit vt ait authoritas, ac si filium in cōspectu patris vedit met, vel sacrificium carnis Deo offerat. Abominabilis nempe Deo est impiorum oblatio. Ita etiam & hominem per adulterium à morte liberare malum esse dicunt, Et si h. bonum sit hominē à morte liberare, tamen sic hominem liberare, malum esse asserunt. Ideoq; Aug. in superiorib⁹ dicit tēperasse sermonē cauteq; locutū, vbi ait, Ea quæ constat esse peccata, nullo, quasi bono fine, nulla velut bona intentione, facienda. Non enim simpliciter dixit bono fine & bona intentione, sed addidit, quasi & velut: quia talia non fiunt bono fine, & bona intentione, sed intentione quæ videtur bona, & sine qua putatur bonus, sed non est. Nec ideo accepit Aug. ista vt aiunt, quin causas habeant malas: sed quia causas habēt quæ videntur bonæ, sunt tamen malæ.

*Quod non
fiat bono
fin. notatur
ex verbis
Augustin⁹.*

AN OMNIS INTENTIO VEL ACTIO
EORVM QUI CARENT FIDE

fit mala.

DISTINCT. XLI. A

CVMQVE intentio (vt supra dictum est) bonum opus faciat, & fides intentionem dirigat: non immerito queri potest, vtrum omnis intentio, omneq; illorum op⁹ malum sit, qui fidem non habent. Si n. fides intentionē dirigat, & intentio bonum opus faciat, vbi nō est fides, nec intentio bona nec opus bonum esse videntur. Quod à quibusdā non irrationabiliter asseritur, qui dicunt omnes actiones, & voluntates hominis sine fide malas esse,

Quidam dicunt omnes actiones hominis sine fide esse malas, quæ in fide bonæ sunt.

11 quæ